

De kerkhistoricus heeft te oordeelen, omdat hij moet weten in welke van de vele Kerken, die zich aandienen, de ware ontwikkeling van Christus' Kerk gevonden wordt. Hij mag in de andere Kerken, voor zooverre zij het Christelijk karakter dragen, de katholiciteit der Kerk eeren, en behoeft in Rome niet alleen den anti-christ te zien, maar ook met die waardeering van het Christelijke, dat elders overbleef, moet hij weten, waar de meest zuivere lijn van de Christelijke Kerk loopt. Dit te doen naar zijn subjectieve opvatting ware partijdig en onwetenschappelijk; de objectiviteit, die hier geëischt wordt, is dat hij oordeele naar een vasten norm, naar een maatstaf, die absolute geldigheid voor hem heeft. En die norma kan voor den Theoloog alleen gelegen zijn in het Woord van God. Dat de Kerkhistorie aldus een confessioneel karakter krijgt, omdat niet een algemeen Christendom, dat boven alle Kerken staat, maar een bepaalde Kerk, met een bepaalde belijdenis voor hem de zuiverste openbaring der Christelijke Kerk wordt, is juist.¹²¹⁾ Maar — een bezwaar zou dit alleen kunnen zijn, wanneer men zelf geen confessie meer beleed, of geen kerk op aarde meer liefhad. En Dr. J. G. R. Acquoy herinnerde het immers terecht, wie geen liefde voor de Kerk heeft, kan ook geen kerkhistoricus zijn.

Indien de Kerkhistorie naar dezen eisch der Gereformeerde beginselen beoefend wordt, behoeft men niet bevreesd te zijn, dat ze daardoor haar wetenschappelijk karakter verliezen zal. „Das wird man doch,” zegt O. LORENZ terecht, „dem Historiker im Ernste nicht zum Vorwurf machen wollen, dasz er seine Wissenschaft von Prinzipien getragen glaubt, dasz er ein Masz für das Urtheil über Menschen und Dinge anstrebt, dasz er eben alles das sucht, was die Wissenschaft erst zur Wissenschaft macht.”¹²²⁾

En naar dien eisch behandeld, kan ze ook alleen aan haar oogmerk voldoen. Ze heeft dan niet alleen den eisch der Gereformeerde des Woords te leeren, hoe zij de Kerk hebben te regeeren, gelijk HYPERIUS¹²³⁾ en SCHLEIERMACHER¹²⁴⁾ wilden; haar doel ligt dan ook niet in de Erkenntniss als Selbstzweck, gelijk de empirische school wil, alsof in het bevredigen van den dorst naar wetenschap haar ware gegeven. Maar haar heilig